

Čas a svět / Svět a čas (a prostor) / „Prostoročas“ a svět / Prostor a svět

Tak, jako bez času (mimo čas) svět není ničím, tak ani čas není ničím bez světa. Tématizovat čas takto obecně, ale samostatně, jakoby nezávisle na „světě“, už v sobě obsahuje základní chybu. (A totéž platí i pro prostor: svět není ničím bez prostoru či mimo prostor, a naopak prostor není ničím bez světa a mimo svět. To pochopitelně znamená, že ničím samostatným, od „světa“ oddělitelným není ani tzv. „časoprostor“.) „Čas“ ve smyslu samostatného jsoucna, v jehož rámci se děje všechno, i sám svět, neexistuje, není ničím. O čase lze mluvit jen v nerozlučné spojitosti s událostným děním. Každá událost tím, že se děje, zároveň také „časuje“, tj. vykonává své „bytí v čase“, a navíc kolem sebe vytváří jakési časové pole, které se účastní na vytváření tzv. „obecného času“. Ten je vytvářen pravými událostmi (pravými jsoucnými) tak, že časové pole, které kolem sebe vytváří každé jednotlivé událostné dění, se prostupuje a prolíná s časovými poli ostatních pravých událostí, které jsou v jeho blízkosti. Navenek se to jeví, jako by se každá událost děla v obecném čase jako v nějakém předem daném rámci. To by však předpokládalo, že tento rámec byl a je (a bude) vytvářen nějakým rozsáhlejším komplexem dění, jež je nějak integrováno, takže je také skutečnou „pravou událostí“ (pravým jsoucnem). Světový čas by pak předpokládal, že svět je takovým posledním, nejrozsáhlejším celkem, integrovaným z jednoho centra (resp. jedním centrem); tady je na místě otázka, zda má filosofie dost argumentů pro takový předpoklad. Filosofie se sice na rozdíl od odborných (specializovaných) věd musí vždy nějak vztahovat k veškerenstvu, ke světu jako celku, ale rozhodně ne tak, že by z toho vycházela jako z nějakého axiomu. Filosofie nemá dosti důvodů, proč předpokládat, že svět „je“ celkem, ale má jakési důvody proč předpokládat, že k takovému sjednocení v celek možná směřuje.

(Písek, 100404-1.)